

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnek.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők

Megért a kalász.

*Odakint már, ugy-e, megért a kalász?
Rét gyapjuja lenyirva, foly a takarás;
Boglyák tetejéről egy egy suta gém
Néz szét aratóknak vidám seregen?*

És néznék én is, ha a kereszt tövéből is, csak ide ne kötne a fülledt, poros város-
hoz a köteleesség. A minthogy néztem magam is egykor a lábamnál hullámozó kalásztengert,
melyből itt-ott emelkedik ki egy-egy falu, mint egy zöld sziget. Odakint szép most az élet a
napfényes mezőkön, hová harmatos hajnalon mint a bucsura úgy özönlik a nép s mint a
templomból úgy vonul este hazafelé.

Templom most a mező a hálaadás temploma, melyben vigan zeng az ének, hangosan
pendül a kasza és szaporán suhog a sarló.

Az előző évek sanyaruságait kipótolta a nyár. Talán ez az oka, hogy ott az én szü-
lőházamban az a vén urasági várkastély is, mely ablaktalan homlokzatával mint valami vak
óriás tekint az utra, barátságosabb szint mutat hiszem!

*Rég nem látta bizony vidámnak e nyájt,
Minden nyara — új seb — a régire fájt;
De talán most e nagy mezei jószág
Áldást hoz ez egyszer: szép Magyarország.*

Áldást hoz legyen áldva érte a Mindenható, ki annyi veszedelem és nyomoruság kö-
zött megtartotta a magvetőt s elhozta az aratás idejét.

Lám erről susog a kelő nappal induló gyenge szelben a mozduló vetés, s a késő pi-
pacs a barázda szélén és a kalásztenger mélyén sötétlő buzavirág. És a hálaadás könycsepe ragyog
a harmatos kalászon és a magasztalás dalát zengi a pacsirta a levegőben.

Hát te földmivelő barátom, kinek kenyeret adott a föld és te gazda, kit Isten messze
terjedő uradalmakkal megáldott, némán állnál, midőn odakint megérett a kalász?

Nincs egy talpalatnyi földem se, ha csak a temetőkertben nincsen. De azért mintha a
nyár egész gazdasága az enyém lenne, szivem olyan boldog érzésekkel telik. Mint akkor midőn
én is „markot hajtani kezdtem“ s midőn az aratók vig éneke nekem is szólott...

Már régen nem szól, de majd megszólal egykor, midőn a kalász oda hajlik a sarló alá.
A buza kalásza odakint a mezőn, az idő megért gabonája odakint a temetőben.

Vándor.

Ki mint vet, úgy arat.

Aratnak. Peng a kasza a munkás kezében. Dülnek a rendek kövér biztatással. Szaporodnak a keresztek a tarlón. A gazda elégedetten számlálja őket. Egy, kettő, száz . . .

Nem mindenkinek egyformán fizet az aratás. Aminthogy a föld sem egyforma, a munka sem. Az egyik gazda könnyű szerrel akar tulesni a szántás-vetés nagy munkáján. Vetőmagja sem volt éppen kifogástalan. Az időt sem elég körültekintéssel választotta meg. Földje kiélt. Szántása garasztolás . . . És aztán, ha még sem terem a föld tizannyit: okolja a gondviselést.

Pedig valahányszor balul üt ki az emberek vállalkozása, valahányszor csapás nehezedik reánk és nem úgy sikerül dolgunk, ahogy vérmes reménységgel magunkban elgondoltuk: egy kicsit . . . mindig magunk vagyunk az okai.

Ki mint vet, úgy arat. És ez így van nemcsak a földmivelő nép munkájával.

Nincsen olyan foglalkozás, olyan hivatásbeli dologtevés, amelynek végrehajtása épen olyan körültekintést, olyan tudatos jó munkát nem kívánna, mint a jó gazdáé.

A mélyen járó szántás a munkaidő okos megválasztása, a jó mag alkalomszerű elvetése épen olyan megszívlelendő feladata bármely foglalkozásbeli embernek, mint az okos földművelőnek.

Ha a kereskedő csődbe jut: az iparos teng; a diák megbukik; a közélet embere nem tud sikert aratni: fordítsa egy kevéssé befelé a maga tekintetét s látni fogja, hogy szántás-vetésében volt a hiba. Nem szántott elég mélyen. Nem vetett elég körültekintéssel.

Ki mint vet, úgy arat.

A magyar lélek ezer meg ezer bölcs nyilatkozása között alig van egy is, amely kézzelfoghatóbban példázza a munka és a jutalom között levő okozati összefüggést, mint ez.

Szeretjük, hogy a magunk és a köz érdekeden folytatott munkálkodásunk bő aratással kecsegtessen.

Keressük a békés munka lehetőségét. Nem azon a düllön küllőférezzünk, a mely elválaszt a békés munkások csapatjától, hanem haladjunk azon a csapáson, amely velök összehoz. És aztán, ha külön-külön gyengék vagyunk, fogjunk össze és szántuk mélyen. Vessünk jól megrostált, tiszta magot. Keressük ki a legalkalmasabb időt. S a többit bizzuk a Gondviselésre.

Szélben vetni azonban soha sem volt tanácsos. A szél oda is elhordja a magot, ahová a magvető nem akarja. És azt nagyon régen megmondotta a legigazabb Magvető, hogy mi sors vár a sziklára és az utfélre hulló magra.

Ma bőséges aratása van a munkásnak. Isten áldása a becsületes munkán. A magyar föld, mint a gyermekét beszélni tanító édesanya. hangos

TÁRCA.

Vinceze József halálára.

Irta: F. Varga Lajos.

Nem halt meg senki, csak . . . csak egy tanító,
A kit bizonyára gyűlöltek vala
Az istenek; mert tanítónak tevék.
Ugy kell lenni, mert ime unisono
Megtiltották szárnyas hirnökeiknek
Hogy fölkapják s portálgassák a nevét.

Sőt többet tettek; mert mikor azt látták
Hogy benne is az alkotó valóság
Szikrája él s lobogni kezd, merészen
Hitvány koloncokra mutat s hirdeti
Hogy utban vannak, hát pusztulniok kell:
„Hohó!” kiálták „Talpra! Álljunk résen!”

És talpra álltak, sőt egybefogóztak,
Legyürkölni a fáklya lobogtatót: —

Majd megmutatjuk mi, ki az ur itten!
Csak nem engedjük, hogy a pornak fia,
Kit mi örökös járszalagra szántunk
Írányt szabjon és új törvényt készítsen!?

„Szabva a rendszer minden meg van írva,
Micsoda igazság, sőt az is: hogyan kell
A koponyákat megtölteni vele;
Tetszik, nem tetszik az az uniformis,
Nem türjük, hogy merészelve bírálni;
A mit adunk, nos! . . . azzal érje be!

. . . A szikra azonban lángolt, világolt;
Am szükre vont, kicsinyke körben már csak,
De új meg új nemzedéke javára.
Pázsit virágos síma mezőségen
Legelteté folyvást kicsinyke nyáját
S füröszteté tiszta üde forrásba.

A durva érc gyanánt mutatható szív,
És lélek, hogy ha kezébe fogható,
Simult, tisztult és gyémánt lett belőle,
A tiszta szent való Istennek képét,

szóval oktat mindnyájunkat arra, hogy a jól végzett, békés munkát áldás követi.

A siralmas esztendők keserves csalódásai megtanították a föld népét dolgozni és bizni. S a midőn a nyomoruságos esztendők után az életfentartás ösztönével vetette rá magát a magyar az anyaföld kebelére, amelyen kívül nincsen számára hely: szorgos munkája megtermékenyítette a földet, önmagában való bizodalma pedig újjászületett . . .

A munkaszeretetet és az önmagunk iránt való bizodalom nekünk minden erősségünk.

De a meggondolatlan munka csak rombolás éppen úgy, mint a saját véreink iránt való bizalmatlanság.

Akiket hát a Gondviselés vezetésre hívott el, ne egymáson próbálgassák ki szerszámaikat, hanem értsék meg egymás becsületes célját, legyenek egygyek a jó munkában és szántsanak mélyen.

Hadd pengjen azután a kasza a munkás kezében; hadd düljenek a rendek kövér idők biztatásával, hogy egyetértő vidámsággal mutathassunk egykor az eredményre: ki mint vet, úgy arat!

Farkas Imre.

*Mint szobrász az ihletét köszálra,
Ugy lehellé, egész ember öltöre.*

*Pedig közben-közben a szive vérzett.
Mint bárányé, a kit rabló ölyv tépdés;
De azért nem panaszkodott zugva;
Könyje ha volt is: elfolytá mosolyba,
Mint vihar után a kertész, ha egy-egy
Szép virága maradt itt-ott a zugba.*

*Igy éldegélt a „mester“ egy darabig,
Mig volt, a mi hordja vérező szivét,
Mig sátora roskataggá nem leve.
Akkor azt mondták neki: „nyugodj, pihenj,
Mert elfáradtál!“ (És ő félre állott.)
Ebben mosolygott rá a világ kegye.*

*Mosolygott! . . . Hajh, ez a mosoly olyan volt,
Hogy „fagyát“ ő nem sokáig bírhatá,
Szivét csakhamar meg is fagyasztotta.
A kis patak megállt . . . A szikra eltűnt . . .
És a ladányi bus temetőkertbe
Nem költözött más, csak . . . egy tanítócska.*

A jövő mérlege.

„Az igazság bolond, ki elhibázza célját.“

Shakspere.

Mig a református fajmagyarság jövő nagyságának a tősgyökeres magyar-elem erőssé tételének munkájában fáradoznak egyházunk kisebb és nagyobb vezető férfiai, addig fájdalom! az országkormányzás körül olyanféle tüneteket észlelünk, mintha a magyar nemzet képesítésének már is nagyon elkésett művét épen azok igyekeznének visszafejlesztetni, kiknek eme létfentartásunkra okvetlen szükséges munkát már 1867. után tüstént betetőzni legelsőbb és leghazafiasabb köteleességük lett volna. Tagadhatatlan ugyanis, hogy református egyházunk minden tagjában szin magyar; az ország lakosságának tekintélyes részét képezi; a magyarság államfentartó jogánál fogva e hazában vezetőszererepre hivatott elve, a józan felvilágosodás, keresztyéni türelem, testvériség, szabadság, Isten és törvény előtti egyenlőség, felebaráti szeretet, nyomorultak gyámolítása, lelki hajótöröttek vigasztalása, a gyarló bűnös embervilág Istenhez vezérlése stb. Egyetlen vonás nincs hitelveinkben mely az egyetemes emberiség örök, nagy céljával szemben ütközőpontot képezhetne. Hazafiságunkat pedig talán még néhai való Loyola Ignác is pirulna csak távolról is érinteni. Mégis úgy látszik, még mindig nem bűnhődtek meg elége „a multat s jövődöt“; nem volt elég a Bocskayak, Bethlenek, Rákócyak fegyverfogásuk vallásuk mellett; a prot. magyarösök mérhetlen nyomorusága; az üldözések borzalmai, melyek megtizedelvény a magyarság sorait, a marttyrok egész seregét állították oda tanuságul az utókornak.

A legujabb korig mindig küzdő reform. magyaregyház létjoga, fennmaradása, élete hasztalan forrott egybe minden időben a magyarhaza létjogával, fennmaradásával, életével, mert mintha valamelyes átok ülne a magyarság elméjén, sohasem tudta megbecsülni önmagát, a saját vérét, hanem ál-nagylelkűségében mindig azt boldogította, a ki reá nézve idegen és ellenség volt. Az élnélhetlenségnek ez a politikája már ott kezdődött, mikor annyi külellenség által elgyöngített hazánkban a vallási üldözések egyáltalán megtürettek s népünkre e címen, a tatárpusztítás vézei reá bocsáttattak, hogy elpusztuljunk s velünk együtt a haza is rombadöljön. Folytatódott ez a szerencsétlen politika a prot. jogok eltiprásával, kijátszásával, ennek folytán az örökös elnyomással küzdő prot. magyarság fejlődésének akadályozásával, vallási és nevelési terheinek tényleges ignorálásával; majd ezekkel szemben a duggazdag kath. klérus (nem egyház!) további dédelgetésével, az állam nagymérvű anyagi és hatalmi támogatásával nemcsak, hanem a már egészen idegen oláh stb. püspöki dominiumok adományozásával, holott az utóbbiak egyenesen enagybirtok bőséges jövedelmein nevelik a haza legveszelmesebb ellenségeit stb.

A kath. felekezetiesség annyira uralkodó volt hazánk eddigi mindennemű viszonyain, hogy már a pragmatica sanctio kiköti a magyar király személyére nézve a kath. valláshoz való tartozandóságot; magyarország vallási és oktatási minisztere ma sem lehet, csak kath. vallású férfiú; sőt ez a kath. felekezetiesség meg bírta kötni a magán vagyont is, mikor az u. n. hitbizományok (commissio fidei :) behozatalával a nagybirtok örökölhetését egyenesen a kath. vallás követéséhez, mint egyik főtételhez kötötte, mi által megvetette a mai szocializmus

alapjait azon igen természetes axioma szerint, hogy „actio reactiōt szül.“

De ma sincs a magyar közéletnek olyan zugja, hova a kath. klerikalizmus a maga veszedelmes csápjait ki ne boesátaná. A legelső hatalomtól le, egész az utolsó mozgó feregig senki sem kerüli el ennek a mézes száju loyolahadnak ál-gondoskodását, lelki gyámkodását, jóakaratot színlelő fondorlatát. A hajdan királyokkal és országokkal lapdázó, ezeket korlátlanul nyomorgató római pápák kezéből ugyan a földi javak nyújtotta fegyvert kiütötte a tulajdon elbizakodottságuk és józan felvilágosodás; de ezzel egy sokkal védettebb hatalmi állásban, t. i. a szellemi térre szorította őket, hol a multban használt durva eszközökkel már nem élhetnek, de ellenőrizhetetlenül törnek a modern keresztényen elvek elhomályosítására, a józan társadalom lerombolására. Hasztalan volt részünkről a prot. ker. türelem, a testvéri szeretet, mert a világalom almáját már egyszer megízelt klerikalizmus csak a saját önző érdekét és nem az általános emberi haladás krisztusi elveit ösmeri. Csekély látkörömmel is aligha csaldom abban, hogy a protestantizmusnak, ha élni akar nem lehetséges tovább a legnemesebb krisztusi elvek pusztá hirdetésével beérnie, hanem minden támadás mellőzésével, védelmezés céljából összefognia kell: mert ime! ma ott állunk, hogy tulajdon fiaink, ki hallgatógon, ki nyiltan! a klerikalizmus szekértolóivá lesznek; akad egy megyei gondnok Uray, ki a gondolat és sajtó szabadság ellen tüntet és mások is a hol a hatalom van oda lapulnak, mivel a prot. magyarság a maga természetes vezetőinek, a lelkészeknek irányítása alól ma már jó részt kiragadtatott és a hamis hazafiság jelszava alatt saját romlásának eszközevé alacsonyított. Ezzel pedig okvetlen le kell számolnunk, mert pásztor nélkül elvész a nyáj. Hogy is mondta Kolonics kath. érsek? Faciam Hungariam primo catholicam, deinde mendicam, denique germanicam. Az osztrak császárház ezen jobbkézéhez, magyarország akkori mindenható kancellárjához hasonlatos kath. főpapi személyiségek nem egyszer kísérleteztek itt nemzetünk kimondhatatlan kárára az ilyen, sőt retentesebb jelszavakkal a nélkül, hogy nevük a hazaárulók, névlajstromába beíratva volna. — Azért jó lesz nekünk prot. magyaroknak a mult tanuságát el nem feledni, szemünket nyitva tartani, az idők jeleit figyelni, aztán mint közelebb egyik vezér emberünk hangoztatta, „puskaporunkat szárazon tartani.“ Hiszen már maga az az érzéketlenség, mely napjainkban az 1848 XX. t.-c.-ben foglalt jogos követeléseinkre nézve a magyar kormány részéről irántunk megnyilvánult; mely előtérbe állítja a világ egyik leggazdagabb kath. paptestületének felségelését velünk szemben, kik családot is tartunk fel, — már maga kiábrándíthat bennünket minden reményünk-ből, ha csak tul-naivak nem vagyunk. Kell bizonyos fokú szellemszegénység föl nem ismerésére annak, hogy a magyar kormány ma sem akar és nem mer bennünket meglátni; hogy anyagi terheink törvényben elkötelezett de a magyarság érdeke által is parancsolt átvételétől is nem azért a néhány millió többlet kiadásért irtózik. (hiszen annyi száz millió kiadások között ez a szerény összeg ugy sem jöhet komolyan szóba!), hanem igenis irtózik a mérhetlen vagyonnal és befolyással rendelkező kath. főpagság kegyének elvesztésétől; e miatt dob elének olyan szégyenletes koldus segélyt minőt akármelyik kath. püspök a nála tisztelgő prot. supplikánsnak aránylag juttatni szokott volt. Ha ezekhez olavesszük a báró Barkóci-féle kijelentést, mely

az állami összes iskolák „keresztény“ (értsd kathólikus!) irányba teelését hivatalosan hirdette: ugy mi prot. uagyarak minden ponton mellőzve, elhagyatva, esetleg további nyomorgatásnak, sőt elnyomatásoknak kitéve leszünk, a honnan egyházunkra nézve a jövő mérlege a leghatározottabban vigasztalannak sőt elszomorítósnak mondható.

Azért hát mig idő van reá, tartsunk össze kisebb-nagyobb prot. vezetők! Ne feledjük el, még a mindig változó politikai jelszavak kedvéért sem, hogy mi a prot. magyar ősök utódai vagyunk; hogy mióta német-uralom alatt él hazánk, a magyar állam bennünket mindig következetesen mellőzött az idegenekkel szemben is háttérbe szorított. És ha napi politika utvesztő mocsaraiban eltévedt prot. vezetők öszertartanak, hiszem, hogy a prot. érdekek ápolása mellett magyar hazánk erőssé és nagygyvá tételét is a legsikeresebben szolgálják. Vajha nem lenne késő az ébredés, a kijózanodás!

Gebe, (Szatmár m.) 1906. julius 8.

Szigethy Gyula
evang. reform. lelkész.

A bilkei missiói egyház multja és jelene.

(Folyt. és vége.)

A Parochialis fundus árendájából 7 frotot adnak a Predikatornak, a többit a parochialis funduson épített ház költségére tartják vissza, mivel más pénzből állított fel.* Ez a ház 1830-tól a lelkészek, később a helyettes lelkészek lakása volt 1887-ig, egyik szobája imateremnek használtatott.

1820-ik évben a lelkészi fizetés céljára az egyháztagok földeket jelölnek ki és adnak át haszonélvezetre, mely az 1840. évben tett feljegyzés szerint 8 köblös volt, azonban ezen földek a telekkönyvi rendezéskor — nem lévén az egyházban lakó lelkész s a felügyelő lelkész figyelmét elkerülvén, — az adományozók utódai nevére iratott s ezeknek birtokában maradt.

1826. évben templomot szándékoznak építeni, — de mint a gondnok „Az Ur. Ns. Ntzes Súbért Károly ur“-hoz intézett levelökből megolvasható, sikertelenül. Ezért az egyház a nagybereggi gyülekezet lelkészenek gondozása alá kerül. Majd az országos prot. egylet veszi gondjai alá, mig végre eljön az idő, melyben az egyház megye kimondja, hogy akkori polgárok közt élő ref. hivek lelkigondozása végett missiói egyházak szerveztessenek, s ott hol a hivek a lelkész díját nem képesek ön erejükből teljesíteni, ott az egyházi hatóságok fogják a lelkész díjazását viselni.

E célból az egyházmegye egy küldöttség által megvizsgáltatta a Bilke, Ilosva, Komlói társegyházakban a lelkészi javadalom alapjait a felterjesztést tett az egyházkerülethez missiói egyház szervezése végett, mely a fensőbb hatóságok által elfogadtatván, a missiói egyház megalakult Bilke székhellyel.

A lelkész javadalmazását a beregi egyházmegye, a tiszántuli egyházkerület és a Konvent teljesítette az 1898 évi XVI. t. c. alapján megállapított congrua kiutalásáig; az egyháztagok csak állami, közs. adó, közigazgatás s épületi fenntartási szükségletek fedezésére, ré-

* Egyházi levéltár.

szint önkéntesen megajánlt, részint presbytérium által megállapított mennyiségeket nem fedezi.

1887 és 1888. években épített a lelkészlak, 3 szoba, egy konyha s kamrára beosztva, az egyháztagok munkálya s áldozatain kívül — segélyből, s hogy a megkezdett munka befejezve legyen, az egyház 600 frt, kölcsönrel terhelte meg magát.

Hogy a missiói körben élő ev. ref. hiveket a felekezeti érzés szorosabban összekapcsolja, s a lelkész munkássága világi személy által is támogatassék 1889. évben az esperesi hivatal missiói gondnokká kinevezte a missiói kör hü és buzgó tagját Komlós Béla ilosvai körjegyzőt. Az ő buzgalma után nyerte vissza a most már missiói egyház a nagybereg-i lelkész felügyelete és a segédlelkészek hivataloskodása idején elvezetett szavazati jogot, mely által 1895. évben anyaegyházi jellege elösmertetett. 1896 év tavaszán a helyettes minőségben szolgált lelkész eltávoztván, új és rendes jellegű lelkész választatott, a javadalmazást teljesítő egyházi hatóságok képviselőiben az egyházmegye tanácsbírói kara és a missó egyház presbyteriumának szavazatával.

A megválasztott lelkész 1896. ápril. 26-án esperes és egyházmegyei gondnok megbízottai által beigtattatott s beköszönő beszéd tartással hivatalát megkezdte. Ezen év, mint az ország ezredéves fenállásának jubileum éve, magasztos érzésekkel töltötte be a haza polgárait, a missiói egyház tagjait azon óhajjal is, „vajha bevezetlen templomunkhoz torony építéssel tehetnénk emlékeztessé a második ezredév kezdetét.”

A megkérdezett egyháztagok nyilatkozatából megösmervén lelkész az erők gyengeségét s azon fájdalmakat, hogy bevezetlen templomukért a más felekezetiek gonyját sokszor kell hallaniok; Istenben vetett hitel s a ker. felebaráti szeretet áldozatkészségébe helyezett reménnyel, lelkész az alföld népesebb egyházaihoz folyamodott, hogy a miss. egyház érdekében adakozásra hívó beszéddel isteni tisztelet tartást engedjenek templomaikban.

És ez a hit és remény mint soha, most sem szégyenült meg! Makó, H.-m.-vásárhely, Mezötúr, Turkeve, kijelölték az időt 1896. év őszén és 1897. tavaszán, mikor lelkész megjelent s megtartotta az isténitiszteletet és a miss. egyházat nem remélt segélyben részesítették.

Majd a nagymélt. belügyminiszter kir. országos segélygyűjtést engedélyezvén, az egyháztagok is erejükhez mérten adakozván, sőt egyes erkölcsi testületek és magán személyek is adományokat küldvén, — melyek egyházi főbb hatóságainknak missiói jelentésekben elszámoltattak, az egyház célja megvalósításához eljutott.

A torony tervrajz készítésére Pum József műszaki tanácsos ur kérésével fel és nyeretett meg, ki azt 1898 december havában elküldötte; azonban már előbb megvizsgálta az alapot, hogy tudva legyen, milyen anyagból építhető a torony? és úgy találta, hogy az alap gyenge, a torony két oldallal alapja sokkal keskenyebb, mint a felső része, (egyharmadoldal) így csak fából ajánlta és tanácsolta a torony építését. A tanács elfogadtatván, az építés vállalkozónak adatott s 1899. máj. 3-án a torony fellátása megkezdett és 13-án az egyháztagok kimagyarázhatlan öröme a 264 évet számoló egyház legelső tornyára, magyar nemzetiségük és ref. hitfelekezetükhöz való tántoritorihatlan ragaszkodásuk jeléül feltétetett a gomb, mely felett csillag ékeskedik.

Mielőtt rendeltetése helyére tétetett volna, a templomba vitetett, hol a XC. Zsolt. elsőversének elénekzése után, lelkész rövid beszéd és imában a hivekkel együtt

hálát adott Istennek, gondviselő oltalmát, segítő kegyelmét kérve magukra s mind azokra, kik e cél elérésére járultak.

A történeti hűség kedvéért felemlítetik, hogy K. Zs. lelkésznek, az egyháztagok óhajának megvalósítására célzó működésénél Komlós Béla miss. gondnok, Orbán Sándor gondnok és Kerekes János presbyter voltak leginkább segítségére.

Az 1899. évben a templom és lelkészlak előtt levő rozszant sövénykerítés helyett is új rácsos kerítés állított. A torony és kerítés költsége 899 frt 45 kor. 1901 évben célszerűségi okból, de meg a lelkész szükséges kényelmére kőkut épített. 1904 évben pedig a lelkészlak újból zsindelyezett s egy kiugrós tornáccal látatott el, leginkább a főtiszt. tiszántuli egyházkerületi közgyűléstől nyert segélyekből.

Az elmondottakból alkothatunk fogalmat azon küzdelem s egyszersmind hithűségről, melyet a ruthén néptengerbe szigetelt 3 kicsiny ref. egyház folytatott és bebizonyított Komlós és Ilosva 313 éven, Bilke pedig 270 éven keresztül.

Nagy idő, hosszú idő mindeniknek élete! s nem lehet csodálni, hogy az egyházat alapító ősök utódai közül Komlós és Ilosván ma már nincs senki! Komlós 3—4 beköltözött egyháztag van jelenben. Ilosván pedig, mint a felvidéki járás székhelyén, a kir. járásbírósnál és a főszolgabírói hivatalnál kinevezett és választott tisztviselők és alkalmazottak egy kis része s egy pár iparos család alkotja az ev. ref. egyházat. Bilke egyedül az, hol az ős egyházalapítók női ágon leszármazott utódai élnek s mint a multban, úgy a jelenben is a nagy községnek vezetőket adnak.

A három kis egyházban szolgált lelkészek közül következők neveit tudjuk: 1. *Komlósról* 1594. Kállay György, utánna ismeretlen 1797-ig. 1840. Konec Imre. 1843 Vadász Gábor. 1797-től mint Ilosva leányegyháza, lelkészei az ilosvai lelkészek. *Ilosva*. Az egyházkerületi jegyzőkönyv szerint ide ordinálta (felavatta) a közsinat 1604 febr. 23-án Zentegiedi Istvánt 1857 jun. 17-én Sámsondi Mártont, 1688 nov. 7-én Szalontai Istvánt 1699 szept. 27-én Váraljai Mártont. De mivel a jegyzőkönyvek csak Ilosvát említenek meglehet hogy e lelkészek esetleg a szilágymegyei Ilosván szolgáltak.¹ 1669-ben lelkésze volt kismarjai György, a mi ez egyházfenállását már bizonyossá teszi.² 1790 Szabó György. 1797 Péter Gábor. 1799 Kuogler Dániel. 1801 Mészárh György. 1803 Szmi Dániel családos ember. 1809 Horváth István családos. 1815 Fésüs Dániel. 1817 Gyürei József. 1821 Literáti István. 1826 Gööz András. 1828 Tóth Mihály. 1830 Kazay József, ki utolsó az Ilosván lakott lelkészek között. *Bilke*. 1702-ben Demsedy. 1705-ben Bacony, 1712-ben Josvafőy.³ 1832-ik évben az egyházmegye Bujáki János lelkészt Bilkere rendeli, hol az előtt egy nevezett előkönyörgő rektorok voltak. Ez végzi a 3 kis egyházban a lelkési teendőket. 1833 Szucsányi László. 1840 Orbán József, kinek feljegyése szerint „a népesség 49.” 1843 Varga Pál családos ember. 1844 Szini János, 1848—49-ben Szimány András családos ember.

1850—1862. év tavaszáig Bilke és Ilosva a nagybereg-i lelkész felügyelete alatt volt. 1862. év apr. 4-én az egyházmegye rendeletéből Sárközi Ignác s. lelkész. 1864 Budaházy Tamás. 1866 Batta Ferdinánd. 1868. Kölcsey Zsigmond. 1869-ben nincs senki. 1870 Szabó

¹ Dr. Barcsa János debreceni ref. főiskolai tanár közlése.

² U. az.

³ U. az.

József. 1876 Deli Tamás. 1879. Sárkány Lajos. 1880 Árdai Pál. 1881 Berecky József. 1889. Szabó András. 1896. ápr. 26-tól Kölcsey Zsigmond. — Az ugynevezett előkönyörgő „rektor“-ok közül egyedül Nyeste Pál neve ismeretes az anyakönyv után. 1826-ból.

Gondnokok nevei:

Komlósról. A legrégebb ösmert gondnok Komlósy József, ki a most is meglevő templom helyet adományozta 1808-ban, ennek halála után Komlósy László alispán, ez után Komlósy Lajos ki templomot épített, ez után Komlósy Károly megyei főjegyző, halála után Komlósy Bálint, ki ezen állásáról leköszönvén, a gondnokságot az egyház klenodiumainak átadásával Komlósy Belának adta át 1885. évben.

Ilosváról. A legrégebb ösmert gondnok Ilosvay György táblabíró, kir. végrendeletében 400 frtot hagyományozott az ilosvai egyház céljaira. Utánna Ilosvay Sándor, ennek Szatmár megyébe költözése után Ilosvay Rudolf, ki viselte haláláig 1880-tól 1889-ig.

Bilken a legrégebb 1826-ból ismeretes Ns. Nztes Subert Károly 1830—33-ban Ns. Subert Antal, ez után ismeretlen 1862-ig, mikor Orbán Sándor a gondnok 1868-ig. Ekkor Subert László, 1873. Orbán Sándor ki ezen évben kezdi a rendes gondnoki számadó könyvet vezetni. 1874 Subert Lajos. 1875 Lőke Károly. 1876 Kodra Imre. 1877 Tóth Károly. 1878 Kodra Imre. 1879—83 Subert Lajos. 1883 Orbán Lajos. 1884—88 Kodra Imre. 1889 Subert Lajos 1890—901-ig Orbán Sándor. 1901-től Subert Sándor.

Az 1882. évben szervezett missió 1-ső főgondnoka: Ilosvay Rudolf 1889-ig. 2-ik 1889-től 1901-ig Komlósy Béla. 3-ik 1905 évben választott Buzinkay Sándor.

A missiói kört alkotó 3 egyház ingó vagyona.

1-ör *A bilkei.* Egy aranyozott ezüst urasztali pohár, 3 egymástól elválasztható részből áll, az alap vagy talp, melyből emelkedik egy oszlop, mely közepétől 3 ágra oszlik, melyen a tulajdonképeni pohár nyugszik. Az oszlop 3 karja közt alól művészi metszésű ember fejek vannak. A pohár közepén, aranyozott sávu ezen irás olvasható „Lipcey Gergely és felesége Zuhai Anna ajándékozta a bilkei eklézsiának 1638“.

2. Ezüst kenyér osztó tányér, sávon ezen irással: „Lipcey Gergely és felesége Zuhay Anna 1638“.

3. Van a régi időből egy jegynélküli bortartó fedeles cin kanna.

4. Egy aranyozott ezüst talpas pohár, felirása ez: „A beregmegyei ev. ref. missiónak emlékül, a magyarországi protestáns egylet, mint alapítója 1891“.

5. Egy nehéz kenyérosztó ezüst tányér, ezzen irással: „A beregmegyei ev. ref. missiónak emlékül, a magyar protestáns egylet mint alapítója 1891“.

6. Egy kék selyem urasztali terítő arany csipkével.

7. Egy kis megy szín bársony terítő ezüst csipkével. Berzsényi Erzsike ajándéka.

8. Egy fehér terítő arany csipkével.

9. Egy jegynélküli fehér sávos abrosz.

10. A szószékre 1886. Berzsényi Erzsike zöld posztó terítőt adott.

11. 1890. A munkácsi eszmadia társulat némely tagja templomi asztalra fekete rojttal ellátott zöld posztó terítőt adományozott. Minikettő elavulván, 1894 év végén egy nőtlen róm. kath. és neh. Galvácsy Lászlóné Nagy Margit és Kassay Antalné Illés Mária adományai-ikból az Úr asztala, szószék és lelkész széke új, zöld posztó terítővel látatott el.

Bilkének van két harangja. A nagyobbak felső kerületén ez a felírás: „Sonet vox tua anribus meis“, az alsó kerületen „Lipcey Gergely csináltatta Isten dicsőségére. Anno. 1636“.

A kisebb harang felső kerületén a felírás ez: „Soli Deo Gloria. A. D. 1720“, az alsó kerületen pedig ez: „M. A. Zuhay“.

A komlósi egyházból való ur asztali készlet:

1. Egy kis fedeles cin kanna „I. S. 1775“ felirással.

2. Kenyérosztáshoz való ezüst tányér, ezen irással: „Néhai Tek es Nemzetes Komlósy Lajos ur elmaradt özvegye Tek. Tsepei Zoltán Klára asszony istenes indulatból ajándékozta a komlósi Rfor. sz. ecclának. Anno 1799. márc. X“

3. Egy kis 3 részből álló ezüst pohár „K. A. I. E. 1823“. — jeggyel.

Van egy harang, mely a régi buzgó ösöket és utódait koronként Isten imadására hívta, s halottaikat elsíratta. Jelenben a bilkei toronyban van, mert 3 századon átal fennállott komlósi egyháztagnak az ősi helyről eltávoztak s az elenyészett egyház vagyont így kellett megmenteni, biztosítani.

Az ilosvai egyházhhoz tartozó urasztali készletek:

1. Egy diszesen metszett, aranyozott ezüst pohár, következő betű és számjegyekkel: „I. S. I. B. I. K. 1730“. — A pohár közepén 2 férfi és 1 női fej, diszesen metszve, talán a kezdő betűs nevek tulajdonosait ábrázolnak!

2. Egy kenyér osztó ezüst tányér, ezen irással: „T. N. Ilosvai Bálint és Felesége N. Ignéci Krisztina ezt a Tányért csináltatta az Ilosvai eklézsiára. Isten dicsőségére, Anno. Dom. 1728.“

3. Két arany csipkés urasztali terítő és egy fehér sávos abrosz. Utóbbit ajándékozta Szücs Fáni. 1899.“

4. Egy nagyocska harang, mely az ilosván tartani szokott istenitisztelek tdejét hírül adja jelenben is a hiveknek; rajta ezen felírás van: „In te spero speravi Jehova et sperabo Anni Kristi 1723. Ilosvai Bálint csináltatta. Isten dicsőségére. Ignéci Krasztina: Die 16 Juli“.

Régebben volt egy kisebb harangja is, melyet szintén Ilosvay Bálint csináltatott 1723 okt. 15-én, de hogy hol van? hoválett? ismeretlen.

Ingatlan vagyon a 3 helyen következő:

1. *Komlóson.* Egy pusztá paróchiális belsőség és 3 helyen a a határban 19 hold föld lelkészi javadalom alap. A régi templom hely. Egy régi és egy új temető hely.

2. *Ilosván.* Egy belsőség, rajta lakház és istálló, mely az épületek fenntartásán kívül a miss. kör céljára jövedelmez. Tulajdonképen paróchiális fundus. Lelkészi javadalom alapja 25 k. hold föld. nagyobb része terméketlen veres agyag. Temetőhely 1400 négyzet öl.

3. *Bilken.* Paróchiális belsőség, ugyanazon a Templom, lelkészlak és melléképülete.

Lelkészi javadalom alap: 24 hold legelőnek való vadviszes terület. Tanítói javadalom alap 12 h. hasonló minőségű, fele egyház, fele lelkész használatában. legelőül használtatik.

Temető. — Egyház nevéen 2 hold kaszálló. Ezenkívül a gázlói határban 1200 négyzet öl szántó, a cserhalmi határban 300 négyzet öl szántó föld.

Lelkészi javadalom alap Bilke és Ilosváról egyh. megyei közpénztárba 1150 k.

Fzekben van feltüntetve a hajdan 3 külön ma egy egészet alkotó ev. ref. m. egyház multja és jelene. A multban élők adományai és alapítványai, a jelenben és jövőben élők előtt lelkesítő bizonyosság arról, hogy hitfelekezetők fennmaradását biztosítani óhajtották itt a ruthén néptengerben, hogy általa a Magyar nemzetnek és a hazának is szolgálatot tegyenek. Legyen áldott emlékek!

Közli:

Kölcsey Zsigmond
ev. ref. m. lelkész.

K Ü L Ö N F É L É K .

— **Bizalommal kérjük fel Lapunk olvasóit, hogy úgy a hátrálékos, mint a folyó évre esedékes előfizetési díjakat lehetőleg forduló postával beküldeni méltóztassanak. A hátrálékokat mi készpénz gyanánt vettük át, a f. évi I. és II. negyedévi előfizetési pénz beküldését pedig a dolog természeténél fogva a sokszor bejelentett, az előfizetők által megsürgött cimszalagon történő nyugtázás is szükségessé teszi.**

— **Felhívás.** Néh. Vincze József néptanító, emlékének megőrkítésére. Olyan életnek, oly tanítói munkásságnak mint a Vincze Józsefé volt, nem szabad emlék nélkül elmúlni. A kik ismerték, tudják, hogy eszménye a magyar ref. népiskolák vallás erkölcsi alapon felvirágoztatása s a ref. tanítóság anyagi s szellemi színvonalának minél magasabb fokra emelése volt. Az ideális magyar ref. néptanítót láttuk s veszítettük el benne, ezt az eszményt akarjuk megőrkíteni Vince József emléke megőrkítésében. Volt egyháza a földesi közönség óhajta sirját emlékkövel megjelölni, mi pedig egy emlékére teendő alapítvánnyal akarunk eszméi terjesztéséhez járulni, az alapítvány kamatai ref. tanítók tanítói pályára készülő fiainak adatának. Bizalommal kérjük boldogult ismerőseit tisztelőit az egyházi s iskolai hatóságokat, hogy e célra szánt szives adományait a püspökladányi ref. lelkészi hivatal címére f. évi szept. 1-ig beküldeni méltóztassanak. Tisztelettel Püspökladány 1906. július 10. A végrehajtó bizottság. Eröss Lajos elnök, Andorkó Márton tanító, Baltazar Dezső dr. esperes, Bán Géza tanító, Boldizsár Zsigmond tanító, Bot János tanító, Dobó Sándor titkár, Hajdu József tanító, Jakucs Sándor lelkész, Kozma László árvaházi igazgató, Lengyel Kálmán dr. földbirtokos,

Padrah Sándor közjegyző, Kiss Ferenc ügyvezető, Papp Imre tanító, Ritoók István tan. egyes. elnök, Vaday József igazgató, F. Varga Lajos lelkész.

— **Presbyteriumi ülés.** Mult vasárnap az ev. ref. egyház presbyteriuma Kiss Albert és Simonffy Imre elnöklete alatt ülést tartott. Az ülésen Marton Imre egyházi ügyész jelentést tett arról, hogy néhai özv. Hegyi Mihályné az egyháznak neveltetési célból 20.000 koronát adományozott. Köszönettel tudomásul vették. A hagyomány ügy elintézése után a Mária Terézia alap dolgát tárgyalták. Ugyanis ez alapszámadásaira vonatkozólag a volt kormány olyan rendeletet adott az egyháznak, amely az egyház autonómiáját sérti. Ebben az ügyben kéri az egyház a városi tanácsot, hogy a sérelmes rendelet ellen felterjesztéssel éljen. Tanító és tanítónői állások betöltése következtét ezután Zong Julia, Szilágyi Julia, és Szombathi Mariska tanítónők, Ormós Lajos és Herceg Béla tanítók. A segély kérvények során Bod Péter siremlékére 50 koronát szavaztak meg. Szabadságolási kérvények elintézése után az ülés, melynek szenzációja az volt, hogn a 18 társa közt első helyen jelölt s 4 éve helyettesként alkalmazott kitünő tanítónőt nem választották meg véget ért.

— **Zsinati jegyzőkönyv.** Az 1905. évi november hó tizedikén megnyílt második budapesti országos ref. zsinat f. é. június hó 20. év 21. napjain tartott ötödik ülészakának jegyzőkönyve Sass Béla debreceni ref. teológiai akad. tanár és zsinati jegyző szerkesztésében, Debrecen sz. kir. városa könyvnyomdávalatánál, 2 és 1/2 iven, 37 lapon, 300 példányban megjelent s azoknak az egyházi hatóságoknak, a melyeknek sürgős szükségük van reá, addig is rendelkezésökre áll, mig az illető püspöki hivatalok útján megkaphatnák. Az ez iránti megkeresések Dávidházy Kálmán könyvkötőhöz intézendők Debrecenbe (Füvészkert-utca 9. szám.)

— **A debreceni ev. ref. tanítóképző intézetben** a június 21—30 napjain tartott képesítő vizsgára kitűzött időben összesen 77 vizsgázó jelentkezett, kikik közül kettő vallástani pótvizsgát tett. A vizsga eredményének végleges megállapítása után kitünő oklevelet nyert 10, jelest 11, jót 22, elegendőt 25, vallástani igazolványt 2, írásbeli vizsgán egy évre visszavettett 1, szóbeli vizsgán félére visszavettett 5, igazolt betegség miatt visszalépett 1, együtt 77. Kitünő oklevelet nyertek: Bakos Sándor, Kocsár Iatván, Kósa Vince, Nóbik Lajos, Nyakas Miklós, Porkoláb József, Rác Imre, Reke József, Szilágyi Dániel, Varga József, jeles oklevelet: Dóci János, Gémesi Jenő, Hajdu Béla, Kántor István, Kis András, B. Kis Ferenc, Mágosi Sándor, Nagy Gáspár, Nemedi Béla, Pokorádi Dániel és Szabó Lajos tanító jelöltek.

— **Nyilvános nyugta és köszönet.** Az orosi ev. ref. egyház templomának építésére ujabban adakoztak) nagytt. Görömbey Péter ur 4 kor. (második adomány.: pazonyi ev. ref. egyház gyűjtőivén 29 kor. 30 fill. Szabó Gergely gyűjtőivén Amerikában 160 kor Nagy Gyula második gyűjtése Amerikában 40 kor. Az itt kimutatott adományok összege 233 kor. 30 fill. Az előbb nyugtázott 1426 kor. 8 fillérel együtt 1659 kor. 38 fill. A kegyes adományokat egyházunk nevében megköszönve a jószívű adakozókra Isten áldását kérve vagyok Oroszon 1906. jul. 5. Molnár Ferencz ev. ref. lelkész. Tisztelettel kérem egyházkerületünk azon lelkészeit, kiknek egyházába templomunk építésére gyűjtőivet küldtünk, hogy azokat a végleszámolás megejthetése végett adománnyal, vagy a nélkül visszaküldeni sziveskedjenek. Molnár Ferencz,

— **Lelkeszi értekezlet.** A szatmári ev. ref. egyházmegye kebelében már 12 év óta működő „Tiszavidéki lelkeszi kör” f. hó 3-án Nagy László e. m. tanácsbíró elnöke alatt értekezletet tartott Kölcseben, Bortnyik György ág. ev. lelkesz és alesperes vendégszerető házában. De az értekezlet nem vendég volt ám ott, hanem épen úgy otthon volt, mint bármely más körtagnál lévén Bortnyik György ur a tiszavidéki lelkeszi körnek egyik legbuzgóbb legtevékenyebb rendes tagja, aki már nem egy életrevaló eszmével vitte előbbre az ev. ref. egyház érdekeit. Bár mindenütt ilyen lenne a viszony a két prot. egyház lelkeszei között! Az értekezletet istenitesztelet előzte meg, melyen Ács Lajos csekei lelkesz megkapó ihlettséggel és bámulatos organummal mondott el egy költői hangú és tartalma szép imát. Majd Bortnyik György tartott értekezést „Helyzetünk és reményeink” czimén. Nagy és Komoly tapasztalással s ebből származó éles figyelemmel hozta napfényre a vallás-erkölsi és egyházi élet pusztító férgzeit az egyházban csak előnyöket kereső, de terheket nem hordozó urak léhaságát az erkölsi és hitélettel elfordult köznép degenerációját a kivándorlás a szocializmus egyre növekedő némeit. Aztán felmutatta a gyógyszereket melyeket leginkább a példaadás a belmisszió és a népnevelés terén találhatunk fel. Hogy e rövid de tartalmas értekezés ne legyen utolsó szó a pusztában* hanem a siker reményével küzdhesünk a vallás ellenségei ellen, elhatározta az értekezlet hogy ezután minden értekezleten egy az elnök által előre kijelölendő körtag előadja, hogy miket tett ő saját egyházában az háziasság fejlesztésére; minő akadályokba ütközött, mely tapasztalatokat szerzett és micsoda eredményt ért el. Sok jót tanulhatunk ily módon egymástól és sok tévedésről világosíthatunk fel egymást. Ezen határozat folytán Kocsis József sonkádi lelkesz azonnal elővette és a tagok élénk figyelme közt felolvasta egy ujévi egyházi közgyűlést megnyitó beszédét, melyben egyházának elmúlt évi történetét küzdelmét fejlődését stb. vázolja. A felolvasást, melyben mintegy megtestesült egy gondos és szeretetteljes lelkipásztor egyénisége, az értekezlet köszönettel fogadta. Több kisebb jelentőségű dolog megvitatása után az eszmecsere véget ért. Jobban mondva nem is ért véget csak más hangulatban folytatódott az izletes magyaros ebédnél melynek folyamán *Bélteki Albert* a házi gazdára, *Kocsis József* a házi asszonyra és gyermekeire, *Bortnyik György*, Nagy László tényleges és *Bélteki Albert* tiszteletbeli elnökre, *Lengyel József* csekei róm. kath. lelkesz Bortnyik Györgyre mint tudományos és tevékeny egyházkormányzóra *Sipos József* a felekezeti békére (mert három felekezet lelkeszei voltak ott képviselve) üritettek poharat. A kedélyes baráti társaság a késő esti órákban oszlott el. Scriba.

— **Valami a debreceni zárdáról.** A Wolafka elhunyt után gyászkeretben jelent meg az általa alapított debreceni zárdá értesítője. Méltán! Ő volt ez intézet lelke s most gyászlobogójukat mindörökre kinn tarthatják a szent-anna-utcai arany keresztes palota ormán, olyan vezető, olyan igazgatót nem kapnak többé soha. Csodálatosan tudta népszerűsíteni iskoláját. Személyes összeköttetéseivel hódította meg a mi egyházunk gyermekeit is a zárdá falak közé. A statisztika igazolja hogy dacára hatalmas nagy felsőbb leányiskolánk teljes virulásának még a zárdába is jutott évente 50—60 református gyerek. Persze javarésze azért került oda, mert a mi iskolánkban nem fért el. Hanem aztán az a

statisztika, még egyebet is igazol. Azt hogy a Wolafka égise alatt sok nagy visszaélés uralkodott a zárdában. Például az I. polg. leányiskolában 104 rendes növendék végzett a II-ikban 94 a III-ikban 66 a IV-ikben 67. Hja odaát minden szabad volt! Az első két osztályban dupla létszámot szuszakoltak be, hogy aztán hol helyezték el azt a rémitő gyereket hogyha firtatták, hogyan fegyelmezték, azzal se a szülők, se az illetékes felsőbb körök nem törődtek. . . . A tanító nőképzőben maga Wolafka is tanított heti 7 órán vallást és lélektant. Hogy az a páratlan ember mi mindenre rá nem ért! Elemiben polgáriban és tanító nőképzőben összesen 85 ref. növendékük volt köztük az elemi leányosztályban több kis fiu neve is olvasható. Ezek felvétele pedig épen nem a co educatio elve alapján történt. — Az I. polg. osztályban 22 növendékük volt. Épen elég szám ez ahhoz hogy részükre a Dóczi-intézetben párhuzamos osztályt állítsanak: Bezzeg a debreceni izraelita hitközség állítja már a polgári leányiskolát. . . . Vajha fejleszteni lehetne már a mi felsőbb leányiskolánkat is!

— **Az egyh. kerületi tanácsbíró választások.** A buji (Felsőszabolcs) lelkesz kör a tanácsbírói állásra *Andrássy Kálmán* buji lelkesz jelölte a kitünő derek emberünket kinek tehetségénél csak szerénysége nagyobb és az ő érdekében kéri az egyházak szavazásait.

— **Egy nagybirtok parcellázása** Károlyi István gróf gyulamezői birtokát, mintegy 9000 holdat szintén parcellázza az Alföld kis földmivesszei között. A földmivelügyi miniszter kilátásba helyezte, hogy azokat az állami kedvezményeket melyeket a közérdekű parcellázásoknál engedélyez, ennél a parcellázásnál is készséggel megadja, hogy az Alföld munkásnépén segítsen. Követendő példa!

— **Lelkeszi értekezlet.** A barsi ev. ref. egyházmegye június 18-án tartotta tavaszi lelkeszi értekezletét Léván. Az ülés elnöki megnyitóval kezdődött, mit Varannay Lajos ujbarsi lelkesz tartott. Élénk színekkel festette a prot. egyház jelenlegi helyzetét, mely a klerikalizmus tultengése miatt nehéz körülmények közzé jutott. Három irányzat áll egymással szemben a társadalomban a) az törekvés, amely reformálni akarja a jelent a szabadság elveinek alapján; b) ezzel szemben áll a kath. visszahatás, harmadik helyen áll a szocializmus. Ezeknek egymással való küzdelme nagyon sivárrá teszi a jelent s kétségbeejtővé a jövőt. Ezzel szemben, a lelkeszekre, nehéz köteleességek varakoznak. Az első köteleesség ez: Nevelni kell a gyermekeket az Istennek igaz félelmében és vallásosságban. Nevelni kell egy egészséges jövő nemzedéket, amely nemesek egyházát fogja szeretni, de meg is tudja védeni igazait is. Második köteleességünk a sajtó támogatása. Végre kezdjük belátni hogy a mi egyik legfőbb erősségünk a sajtó, az ujság. Ezt ma nem szabad kicsinyelni sőt pártolni mindenképpen. Ezért fontos a mi kis lapunknak a pártolása is. Ez is egyik erősítő fala anyaszentegyházunk épületének.

— **Négyezer milliónyi alapítvány.** Ismeretes hogy azok az alapítványok, a melyeket az amerikai sokszoros milliómosok és milliárdosok tesznek tudományos és egyéb a közjót előmozdító célokra, minden európai fogalmat felülhaladnak a nagyságukkal. Alis van hét, hogy ne hoznák az odavaló lapok egy-egy óriás muzeum, iskola, könyvtár, vagy egyetem alapításánaa hírét. De azért mégis rendkívül meglepő az a statisztika a melyet erről a dolgról közöl a newyorki World. E szerint az amerikai nábobok csak az utolsó tizenhárom év alatt több mint négyezer millió koronát áldoztan ilyen célokra. És a World statisztikájában nincsennek

* Szivesen közölnénk mi is.

Szerk.

fölvéve az ötezer koronánál kisebb összegek, valamint azoknak az óriás gyűjtéseknek eredményei, a melyeket a baltimórei tűzvész a galvesztoni árvíz, a szánfranciskói földrengés és több ilyen nagy katasztrófa alkalmával tartottak. A lefolyt tizenhárom évben átlag évenként háromszáz milliót adományoztak egyetemek múzeumok könyvtárak kórházak templomok és jótékony intézetek javára. A legkisebb összeg 108 millió volt, a legnagyobb egy évi eredmény közel ötszáz millió. A nagy adományozók között is a legelső Andrew Carnegie, a ki élete céljának tekinti, hogy rengeteg vagyonát közcélra, főleg könyvtárak alapítására fordítsa. Egyedül az ő eddigi alapítványa meghaladja az ötszáz milliónyi összeget. Az utolsó évben is több mint nyolcvan milliót adott. John D. Rockefeller, az ismert petroleum- király is tekintélyes összeggel szerepel a statistikában. Utolsó évi adakozása közel ötven millió. Az utolsó hat évben amerikai polgárok tisztán középiskolák, nevelő-intezetek, egyetemek létesítésére teljes ezer millió koronát adtak, a mely összegnek évi kamatja is, öt százalékkal számolva, ötven millió korona.

— **A kongrua ügyében. Több oldalról folyton érkező tudakozódásokra válaszul értesítjük az érdekelteket, hogy a 2-ik félévi kongrua-illetmény még nem érkezett meg, s lapunkban e miatt nem közölhetjük még az utalványozó jegyzék tartalmát.**

— **A magyar országos képviselők foglalkozásukra nézve.** A képviselők között polgári állásra van: 14 miniszter és államtitkár, 121 ügyvéd, 2 ügyvédjelölt, 36 volt állami megyei vagy városi tisztviselő, 4 volt főispán 50 nagybirtokos, 67 középbirtokos (ideszámítja magát a parasztpárti szocialista Achim András is,) 3 kisbirtokos és 1 földműves 5 kereskedő 2 gyáros és 7 bankigazgató 19 római katolikus, 2 görög katolikus pap, 2 görög keleti, 3 ág. evangélikus és 7 ev. református lelkész, 10 író, 14 hírlapíró és 2 lapkiadó, 16 fő- és középiskolai tanár, 6 orvos mellett 2 gyógyszerész, 2 magántisztviselő, 1 festő, 4 mérnök 1 volt katona, 1 bérlő, 1 volt közjegyző, 1 csillagász és 1 magánzó.

— **Pályázat-meghosszabbítás. A krassói kántororganista tanítói állásra vonatkozó pályázati kérvények beadási határidejét Julius 22. napjáig ezennel meghosszabbítom. Krassó, (Szatmár m.) Ferenczy Imre ev. ref. lelkész.**

— **Fogadási düh.** Hollandiában annyira elfajult már a nyereszkedési szenvedély s ennek kapcsán a fogadási düh, hogy már a hatóságok a kormányhoz fordultak közbelépésért. Nem elég a löverseny, a sok kártya és játékbarlang. Most egy kis színház színpadán billiárdasztalt állítottak fel, amelyen három billiárd-tanár játszik. A nézőtérén totalizátor van fellálítva, amely fogadásokat bonyolít le az egyes tanárok játékára. Egy ilyen alkalommal egy fiatal ember 8000 forintot veszített és föbelőtte magát. Így jutott nyilvánosságra az eddig titokban üzött billiárd-verseny. A játék és fogadási dühben szenvedő hollandusok úgy megrohanták a kis színházat, hogy az

egy hónapon belül Rotterdamban fiókot állított fel. Szomorú hogy az istenfélő józan vallásos jó kálvinista hollandusok, közt is ilyen dolgok történnek már!

Tartalom-jegyzék: Megért a kalász. Vándor. — Ki mint vet gy arat. Farkas Imre. — A jövő mérlege. Szigethy Gyula. — A bilkei ev. ref. missiói egyház multja és jelene. Kőlcsey Zsigmond. — Különfélék.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

Pályázat.

A Nagy József 1000 — ezer koronás alapítványra.

Fölvételi kellékek: a) alapítványt élvezni óhajtó magyar születésű ev. ref. vallású s a debreceni főiskolában a felsőbb tudományokat bevégzett ifju legyen. b) észtehetsége kitünő, erkölcsi jelleme fedhetetlen, igyekezete és szorgalma kitartó legyen, c) kitűzött életpályája a lelkész vagy a tanári hivatal legyen, d) a bölcsészeti s hittanszaki tudományokon kívül a latin nyelvben annyira jártas legyen, hogy a római klasszikus írókat jól értse, a görög nyelvtanban az iskolai bizonyítvány szerint jeles osztályzata legyen; az élő nyelvek közül a német nyelvet teljesen értse és egész folyékonyással beszélje; végre a francia nyelvben is bírjanak előkészüléssel, hogy a könyveket jól értse.

A fentírottak szerint fölszerelt pályázati kérvények a tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához f. évi auguszt. hó 19-ik napjáig küldendők be.

Debrecen 1906. július hó 12-én.

püspök helyett

Dicsőfi József
egyh. ker. főjegyző.

Pályázat.

Segédlelkész kerestetik kellemes vidékre kis faluba (lélekszám 350) városhoz (Szatmár) közel. Illetmény: kápláni kongrua és teljes ellátás. (mosáson kívül) Ajánlkozók forduljanak alolirothoz. Méhtelek Barkász Albert ref. lelkész.

Pályázat.

A sárospataki ev. ref. főgimnáziumnál egy ideiglenes h. tanári állásra pályázat hirdettetik. Pályázhatnak oly ref. vallású, magyar, latin szaku tanárjelöltek, a kik legalább a szakvizsgálatot letették.

Ez állással össze lesz kötve az internátusi felügyelőség is, bentlakással és ellátással. Fizetése egy évre 1600 kor. (előleges havi részletekben): azon esetben, ha a megválasztott h. tanár helyett az internátusi felügyelőségre más alkalmaztatnék, 2000 kor.

Pályázati kérvények, a főiskolai igazgató-tanács-

hoz címezve, a pályázó születését, végzett tanulmányait, esetleges szolgálatait feltüntető okmányok kíséretében, augusztus 15-ig, az alólirott hivatalba nyújtandók be. Az állást szeptember első napján kell elfoglalni.

Sárospatak, 1906. jul. 12.

A főgimn. igazgatósága.

Pályázat.

A kecskeméti államilag segélyezett ev. ref. főgimnáziumhoz az 1906/7-ik iskolai évre egy rendes tan-
székre pályázat hirdetik. Pályázhatnak a magyar és német nyelvből oklevéllel bíró, esetleg még oklevéllel nem bíró, de legalább szakvizsgálatot tett egyének.

A tanszék javadalma, ha rendes tanár választatik 2400 korona törzsfizetés, 480 kor. lakásbér, és ötzben 200—200 korona korpótlék és jogosultság arra, hogy a megválasztott rendes tanár szolgálata arányában a főgimnáziumban rendszeresített 2600, 2800, és 3200 korona törzsfizetéssel s a két utóbbi esetben 600 korona lakásbérrrel javadalmazott fokozatba előlépjen.

A fokozatba lépésnél ezen intézet szolgálatában helyettes és rendes tanári minőségben töltött évek egészben; más protestáns középiskola szolgálatában töltött rendes tanári évek $\frac{3}{4}$ részben; másjelleű nevezetesen állami, községi vagy más felekezeti középiskolában töltött rendes tanári évek $\frac{2}{4}$ részben; a korpótlék folyósításánál pedig bármely hazai középiskolában rendes tanári minőségben töltött évek beszámíthatnak.

Ha helyettes tanár választatnék, javadalma 1600 kor.

A megválasztott rendes tanár jogosult és kötelezett tagja az országos tanári nyug és gyámintézetnek, azonban tanszéke után a fentartó egyházközsége kirótt nyugdíjarulék 40%-át a tanár tartozik viselni.

A megválasztott rendes tanár alkalmazása egy évig ideiglenes jellegű csak azután fog véglegesítettetni.

A köllőleg felszerelt t. i. a születést, vallást, képe-
sítést, eddigi tanári szolgálatot, hadkötelezettségi viszonyt és egészségi állapotot igazoló okmányokkal el-
látott kérvények f. évi július 31-ig alólirothoz nyuj-
tandók be.

Csak ev. ref. vallásu egyének pályázhatnak.

A megválasztott tanár állását f. évi szeptember 1-én elfoglalni köteles.

Kecskemét, 1906. július 6.

Katona Mihály
ev. ref. főgimn. igazgató.

Pályázat.

Az okányi községi elemi iskolai tanítói állomásra.

1. Fizetése :

I. A község pénztárából.

a) készpénzben 1000 korona, évnegyedenként előre fizetve.

b) kényelmes lakás, nagyobb házi kerttel.

c) gazdasági ismétlőiskolások tanításáért, ha meg-

felelő képesítéssel bír és ezen iskola vezetésével megbizatik, évi 100 korona.

II. Az egyház pénztárából.

a) énekvezéri fizetésben 100 korona.

b) 250 négyzet szőlőföld szabad használata.

c) 3300 lélek után mintegy 350 korona stóla.

III. Az államtól:

Ötödéves korpótlék.

2. Kötelessége :

a) Azoknak az osztályoknak, az összes tantár-
gyakban való tanítása, melyre esetről-esetse beosztva lesz.

b) templomi éneklés vezetése.

Kik az orgonázásban jártasok és ezt hiteles ok-
mánynyal igazolják, azoknak a választásnál előny ada-
tik.

Pályázni kívánók, kik csak okleveles fitanítók le-
hetnek, köllőleg felszerelt kérvényeiket alólirothoz au-
gusztus 5-ig adják be.

E pályázati hirdetménynyel kapcsolatosan megje-
gyeztetik, hogy a megválasztandó kántortanító az egy-
háztól évenként még 100 korona készpénzt és 3 köből
tisza, rostált huzát nyer; kötelessége levén az egyház-
jegyzőséggel együtt járó teendők végzése, legátusok el-
látása és akadályoztatás esetén lelkész helyett az isteni-
tisztelet végzése.

Ha pedig az igazgatói teendőkkel is megbizatik,
ezért a községtől évenként 100 korona tiszteletdíjat
kap.

Személyes megjenés kívánatos.

Az állás folyó év szeptemher 1-én elfoglalandó.

Okány, Bihar m. 1906t július 8.

dr. Márk Ferencz
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A szatmári egyházmegyébe kebeleztet vámosoroszi
egyház lelkészi állomására.

Javadalom: 21 hold föld, termény, széna, tűzifa,
stóla, 679 kor. 82 f. állami kiegészítéssel, 1600 kor. az
egyház 4-ed osztályu.

Pályázati kérvények köllőleg folszerelve beadandók
f. é. augusztus hó 15-ig Biki Károly eepereshez (Szat-
már)

Debrecen, 1906. jul. 13.

Kiss Áron
püspök

Pályázat.

A debreceni ev. ref. tanítóképző intézetben
betöltendő helyettes tanári állomásra.

Tárgyai: a földrajz, természetrajz és szám-
tan, heli 20 órán.

Dijazása: 1600, az az ezerhatszáz korona
előleges évnegyedi részletekben.

A pályázati kérvények f. hó 25. napjáig a tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához küldendők. Debrecen, 1906. jul. 2.

püspök helyett

Dicsőfi József
egyh. ker. főjegyző

Pályázat.

Az ombodi reformált egyház leánytanítói állomására. Fizetése 800 korona, lakás veteményes kerttel.

Kötelessége 6 osztályu elemi leányiskola és ismétlők tanítása a tiszántuli egyházkerület tanterve szerint.

Az állomás szeptember 1-én elfoglalandó.

Csak református vallásu okleveles tanítók és tanítónők pályázhatnak kik bizonyítványukat júliusi 31-ig Ombodra (Szatmár megye) az iskolaszék elnökéhez küldjék.

Pályázat.

A kéki ev. ref. I—II. vegyes osztályu iskola tanítóságára Aug. 15 lejáratl pályázat nyitattik. Évi (12 havi) fizetése: 800 korona, melyből 400 korona államsegély. Lakás: két szoba, konyha, kamara, 600 négyzet öl kerti föld. Kötelessége: az I—II. osztály és 3 órán hetenként az ismétlősök tanítása.

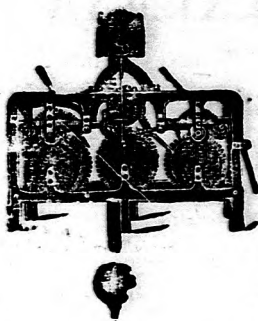
Lelkész akadályoztatása esetén szószéki tiszt teljesítése. Pályázhatnak ev. ref. okleveles tanítók. Az első év próba év. Személyes bemutatkozás előnyére lesz. Az állás Aug. 31-én elfoglalandó.

Kék, up. Demecser. Szabolcs m. Vasuti állomás. Ev. ref. lelkészi hivatal.

— „Antidol“ a legjobb gyógyszer: fejfájás ideges fejfájás és nátha ellen. A szert nem kell bevenni, néhány csepp a tenyéren eldörzsölve, s használati utasítás szerint belélegezve, azonnal megszünteti a bajt. Sok ezer ember használja s mindenki csak jót mond róla. Kérdezze ismerőseit, hogy használta-e már az Antidol-t, amely nagy hatásáért arany éremmel lett kitüntetve. Egy üvegse ára 1 kor. 20 fill. és 35-ször mulaszthatja el vele fejfájását. Kapható: **Grósz Nagy Ferencz** gyógyszer-tárában Debrecen az Arany egyszaruhoz.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-ut
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Tokaj-hegyaljai borok!

A sárospataki fogyasztási és értékesítő szövetkezet bor osztályánál megrendelhetők:

Sárospatakon.

Fehér asztali borok különféle évjárat	75—100 korig
Pecsenye	90—150
Szamorodni	99—400
Asszu	360—960
Göncy hordónként értve.	

Palaczkozott borok.

	1	7/10	1/2	35/100
Literes üvegben				
Korona értékben.				
Asztali borok.				
1905. Tolcsvai s, 1905. Sárospataki furm.	90	60	45	32
1905. Sárospataki furmint	70	50	35	25
1906. Bodrog-olaszi	1	70	50	36
Pecsenye borok:				
1902. Tolcsvai S. pataki Bodrogolaszi furm.	1 20	80	60	48
1905. Sárospataki furmint	1 30	90	65	45
Szamorodni:				
1903. Tolcsvai	1 40	1	70	50
1902.	1 60	1 14	80	57
1901. Tokaji	1 80	1 28	90	64
1901. Tokaji vagy Sárospataki	2	1 42	1	71
1901. Tarezali	4	2 84	2	1 42
Asszu:				
1901. Tnkaji 1./p.	4	2 84	2	42
1901. „ 3./p.			3	
1901. „ édgs muskotály			10	
1901. „ essentia			12	
Vörös borok				
1904. Sárospataki vörös	1	72	50	50 36
1906. Egri bikavér	2	1 42		71

Saját égetésű Cognac, és Törkö pálinkák hordóban vagy üvegekben.

Árjegyzék ingyen küldetik!

A szövetkezet a borok tiszta kezeltisége és eredetiségeért garantiát vállal.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

**Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.**

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **tablákat**, melyek a szöszéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikke nézve azonnal szolgálók, — ár számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerint stylusban, levéltári írománytartó fedeleket.*

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. **1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill.** Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást, csak a **Hajdusági pedrót !!** híres

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes

bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos. **Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.**

Grósz Nagy Ferencz

„Arany-egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol minden bel- és külföldi gyógyszer-különlegességek eredeti árakban beszerezhették.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

A tiszántuli ref. egyházkerület lelkész és tanító urai előtt nem ismeretlen a

„NEUMANN M.“

cs. és kir. udvari szállító-cég.

Hiszen évek hosszú sora óta, a mióta ez a cég a közönség osztatlan bizalmát bírja, nincs eset rá, hogy e nagy egyházkerület lelkészei, tanítói Debrecenben járva, ne tekintsek meg azt a kitűnő hírnevnek örvendő nagy áruházat.

A kitűnő minőségű férfi-, fiu- és gyermek-ruhákkal felszerelt áruház kielégíti a legkényesebb igényeket is. Ezt bizonyítják az összes vásárlók, de különösen azok a szülők, kik gyermekeik ruhaszükségletét itt szerzik be.

A nagytiszteletű lelkész és tanító urak Debrecenbe jöve, ne mulasszák el ezt a látványosság számba menő hatalmas áruházat

megttekinteni. Igaz élvezettel fogja látni mindenki ezt a nagy üzletet, mely a szoliditásnak olcsóságának mintaképe.

Nincs itt holt saison soha. Élénk az üzlet az év minden szakában, mert a vevők óriási tömege helyből úgy mint vidékről a **Neumann M.** céget keresi fel.

A cég főtörekvése az üzlet jó hírnevét minden időben és körülmények főzött fentartani, de arra nem is volt eset, hogy **Neumann M.** áruháza ellen panasz emeltetett volna.

Olcsóság, tartósság és csinoság tekintetében a Neumann cég áruai versenyen felül állanak.

A tiszántuli egyházkerület lelkész és tanító urai pedig különösen bizalommal fordulhatnak az üzlet vezetőjéhez, mert hiszen mint törzs vevőközönség különös figyelemben részesülnek minden alkalommal.

Ezután figyelmökbe ajánljuk ezt a régi kitűnő hírnevű céget.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.